

Kamil Dogan

Arkadasimla evimizin daminda bos mavzer kovanlariyla oynuyorduk. Birden sehir yolundan koyumuze dolu dizgin üç atlinin geldigini gorduk. Biz bu heyecanlı gelise dalmistik ki, arkamdan bir elin siddetle beni kaptigini hissettim. Bu el, sefkatli anamin eliydi. Beni gozyaslariyla bagrina bastirip arkadasima: “Haydi oglum sen de eve in anan seni bekliyor” dedi. Cunku o hazin ölüm yolculuguna onlar da hazirlanacaklardi. Ben bu telastan hic bir sey anlayamamistim. Bizler o zaman hurriyetin ne demek oldugunu nereden bilecektik.

Sene 1918, mevsim martin ilk gunleriydi. Her taraf bir metrenin ustunde derin karlarla kaplandi. Ancak koyden koye bir cizgi halinde cigenemis kar yollari vardi. Anamla eve indigimizde gordugum manzara cidden cok hazindi. Ben o zamanlarda alti yaslarinda bir cocuk oldugum halde, o anda gorduklerim ruhumun derinliklerinde oyle iz yapmistir ki, bu aci manzarayi omrumun sonuna kadar unutmuyacagim. Bu aci olaylari ve o gunku duygularimi gelecek nesillere ibret alinacak bir MIRAS olarak birakiorum.

Evet, eve inmistik. Her taraf bir anda toparlanmis, yukte hafif pahada agir ne varsa alinmis ve bohcalanmistir. Herkes yol icin kendini hazirliyordu. Aman Allahim, o ne hazin manzara, ne slkici anlardi... Herkes saskin, her taraf perisan, kimin ne yapacagi, nereye gidecegi, kime siginacagi belli degildi. Butun umitler kirik. .. Allah'tan baska ne yardimcimiz var, ne de siginacak bir karargahimiz ... O anda imdadimize yetisebilecek maddi bir kuvvetin belirtileri dahi yok ufuklarda. Bizler bu haleti ruhiye icinde olum yolculuguna hazirlaniyor-duk. Ama umitsizdik. Burada soyle bir misal vermeyi pek luzumlu ve faydali goruyordum.

Soyle ki:

Hayat belirtilerini tamamen kaybetmis bir vucut nasil korkar, çürür ve parcalanirsa, bir vucuda benzeyen toplum da aynidir. Onun da hayati istiklalidir, hurriyetidir. Bundan yoksun dusen bir millet de yok olmaya mahkumdur. Iste bizler o anda bunun istirabini cekiyorduk. Hayatta her sey cekiliyor ama istiklalsiz ordusuz bir zaman asla cekilmiyor. Hele bizim gibi tarihi san ve serefle

ERMENI MEZALIMI VE ERZURUM'UN CİLESİ

Ömer Faruk Hüsmüllü tarafından yazıldı.
Çarşamba, 04 Mayıs 2011 19:49 -

dolu olan ve hurriyetsizligin ne demek oldugunu bilmeyen bir milletin evlatlari oldugumuzu da dusunursek, manzaranin vehameti kendiliginden ortaya cikiyor.

Ne ise. Biz yine o hazin yolculuga devam edelim: Aglamaktan gozleri kanlanan anam solmustu. Bir taraftan beni hazirliyor, diger taraftan henuz iki yasinda olan kiz kardesime bakip icinden dolup dolup tasiyordu.Bunu gerçi bana sezdirmiyordu ama agladigini, goz pinarlarindan dokulen yas tanelerinden anliyorum.Acaba anam o anda ne dusunuyor ve ne icin agliyordu ? Ben bunlari o zaman ne bilecektim.Belki anam esir babami ve amcami dusunuyordu. Belki de sanli ordumuzu ve kahraman Mehmetcigi dusunuyordu. Eger onlar olsaydilar bu felaketler basimiza gelmeyecekti. Bunu anam cok iyi biliyordu. Daha dun himayemizde yasayan nankor, soysuz Ermenilerin baltalari altinda kan dokup can vermeyecektik diyordu.

Iste anam bizi bu ruh hali icin de hazirliyordu.Benim her tarafimi sarmis,ayaklarima ust uste yun coraplar giydirip,daha evvelden hazirlanmis cariklari uzerine cekiverdi. Diger taraftan kardesimi de kundaklayip harekete hazir vaziyete getirmisti ki o anda kulaklarimizi tirmalayan muthis silah sesleri duyulmaya basladi. Bu silah sesleri (Dersimli) dedigimiz birkac milis vatandasimizin ve bazi koyumuz ihtiyarlarimizin istirakiyle Ermenilere acilan silah sesleri idi. Buna karsilik veren Ermeni cetelerinin silah sesleri de buna karisinca bizdeki heyecan son haddini bulmustu. Bu karsilikli ates koyumuzu alt ust ediyordu. Durumumuz cok ciddi tam manasiyla feci idi. Ölüm, hepimiz icin bir an meselesiydi.

Ermeniler, koyumuzu durmadan mitralyozlerle tariyorlardi. Oyle ki: damlara ve duvarlara carpan cekirdekler adeta siddetli bir dolu yagisini andiriyordu.Eger o silahlara karsi konulmamis olsaydi, koyumuzde tek bir kisi kalmamisti. Karsilikli bu musademe ceyrek saat devam etti. Gunes coktan daglarin arkasina suzulmus, gurubta aksam kizilligi tullenmisti. Gurubun o tatli pembelikleri az daha matemlere burunecekti. Bu gun yasayan bizler, o gunun masum sehitleri olacaktik. Hayatimizi o kahraman birkac Dersimli milise borcluyuzdur.

Bizler harekete hazir oldugumuz halde basimizi disariya cikartamiyorduk. Musademe butun siddetiyle devam ediyordu. Aksam karanligi basinca ates kesildi. Bu musamede iki Ermeninin vuruldugu, koye gelen iki binek atindan anlasiliyordu: Bizden ise yakin akrabamizdan Isa Dayi'nin uc yaslarindaki kucuk kizi disari cikarken ablasinin kucaginda vuruldu. Ermeniler bizi diger koylerdeki gibi baltalar sunguler, kursunlarla veyahut evlere doldurup yakmakla imha edeceklardi. Cunku o alcaklarin planlari bu idi. Bunlari bildigimiz icin koyumuzu bir an evvel terk etmeye calisiyorduk. Arkadasimla hayretle seyrettigimiz o uc atli, Ermenilere olum sacan, hayatimizi kurtaran ve yukarida adi gecen kahraman milislerdi.

Ömer Faruk Hüsmüllü tarafından yazıldı.
Çarşamba, 04 Mayıs 2011 19:49 -

Biraz sonra ates kesilmiş, her taraf zifiri bir karanlığa gömülmüştü. Mehtap yoktu. Göküzu bulutsuzdu. Bize ancak parıldayan yıldızlar ışık tutuyordu. Bu yolculuğumuz sıfırın altında 20 – 25 derece dondurucu soğuk ile devam edecekti. İşte bizler o gün bu şartlar altında koyden ayrılıyorduk. Herkes bütün varını yığını, okuzunu, inegini, hülasa nesi varsa hepsini terkedecekti. Ve umitsiz, ac susuz, bir meçhule doğru yol alacaktık. Bir insanın veya bir canlının dayanamayacağı son derece derin istirahat, uzuntu ve elem içinde sevgili koyumuzu gozyaşlarıyla terk etmiştik. O gün bir çocuk olduğum halde bu ayrılış bana o kadar ağır ve o kadar acı gelmişti ki, bunu tarife kelime bulamıyordum. Sadece bu feci manzarayı hatırladıkça gayri ihtiyari gözlerim doluyor ve ağlamaktan kendimi alamıyorum.

Artık koyumuzden ayrılacaktık. Koyden ayrılışımız çok hazin oldu. Herkes birbirine sarılıp ağlasıyor ve helallesiyordu. Büyüklerin derin iç geçirmeleri, çocukların yanık yanık ağlamaları, vakitsiz dışarıya çıkarılan hayvanların bağrismaları tuylarımızı urpertiyordu. Her yönüyle dehşet verici bu manzara ruhlamıza sa bahsiz bir gece gibi çokuyordu. Artık koyden ayrılmıştık. Haydari Koyu'ne doğru yol almaya başladık. Ben yorulmuş, yuruyemiyordum. Ayagımdaki carıklar donmuş, yuruyemiyordum. Ayagımdaki carıklar donduğu için ayaklarım kayıyordu ve tokezleyip düşüyordum. İhtiyar Tahir Aga beni omuzunda taşıdığı bir kilim parçasına selekliyerek sırtına attı ve böylece Haydari Koyu'ne doğru yol almaya başladık. Babamın halazadesi rahmetli Tahir Aga bizi almak için gelmişti. O gunku tek yardımcıımız idi.

Kafilemiz bu atmosfer içinde gece yarısı ilerideki bir köye varmış. Ben, Tahir Aga'nın sırtında uyuyordum. Köye nasıl girdiğimizi hatırlamıyorum. O kasvetli gecenin de sabahı başka idi. Yabancı bir evde uyanmıştım. Bu uyanışım bile diğer günlerimden farklı idi. Etrafımızı saran yabancı köylüler ve girip çıkanlar, pürmelal ve telas içinde idiler.

Hemen yanibasımda yatan İsa Dayı'nın Küçük kızı can çekisi yordu. Masum yavrucağ alından vurulmuştu. Anası, ablası ve bütün akrabaları etrafında toplanmış ağlasıyorlardı. Bu küçük arkadaşımız o gün orada şehid oldu ve topraga verildi. Orada hayli izdiham göze carpiyordu. Çünkü diğer köylerden gelenlerle, silahlı milislerin mevcudiyetleri duruma daha başka bir ciddiyet veriyordu. Soyle ki: Herkeste bir telas ve hazırlık... Öteye beriye konuşmalar, bilhassa milislerin özel kıyafetleri ... Göğüslerindeki caprazlama fişeklikler, omuzlarındaki filintalar, kamalar... Bunlar durumun ciddiligini göstermeye kafi geliyordu. Manzara gözlerimin önünde hala canlanmaktadır. Hatta çok yakından gördüklerimin yağış cehreleri hala hafızamda saklıdır.

Böylece yolculuğumuzun ikinci gününün akşamı da olmuştü. Ermeniler bizi adım adım takip ediyorlardı. Orada da kalamamıştık.. Akşamın karanlığı ile beraber yine karlı yollara dizildik. Yine ağlamalar, bağrismalar hayvan melemeleri dağlara, tepelere, karlı yamaçlara carpa carpa

ERMENI MEZALIMI VE ERZURUM'UN CİLESİ

Ömer Faruk Hüsmüllü tarafından yazıldı.
Çarşamba, 04 Mayıs 2011 19:49 -

akisler yapıyor ve yamaclardaki cigların kopmasına sebep oluyordu. Bu da bizim için düşman kadar tehlikeli idi. Ne var ki, bu cigların altında olmak bahtiyarlıktı. Çünkü namus ve şerefe dokunan yoktu. Onlar bizim yurdumuzun temiz karları idi. Onun altında can vermek yine en büyük saadetti.

Tahir Aga'nın sırtında daha da yorulmuşum. Ne kadar yurduğumuzu bilmiyorum. İki tarafı yüksek karlı dağların arasından geçerek ilerliyorduk. Gecemiz yine zifiri bir karanlıktı. Gözlerimizi ve ruhumuzu oksayacak ışıklar sadece yıldızlardan geliyordu. Acaba o sanlı ayyıldızlı bayragımız, vatan semalarında engin engin ne zaman dalgalanacak ve bizler de onun golgesi altında hürriyetimize ne zaman kavuşacağız. İşte bizler bu karanlık yolları çiğneyip o günlere doğru akıyorduk. O günler yakınmış, ama biz bilemiyorduk.

Rahmetli Tahir Aga ara sıra beni sırtından indiriyor, elimden tutarak yurutuyordu. Böylece kendisi de biraz dinlenmiş oluyordu. Bizim arkamızdan halam ve yengem yuruyorlardı. Kardeşim Gul'u munavebe ile taşıyorlardı. Onlar da yorulmuş ve bitkin idiler. Sıddetli bir ayaz ortalığı kasıp kavuruyordu. Evinden, koyundan, sicacık ocagından ayrılmış binlerce insan, çocuk, genç ihtiyar meçhul akıbetlere doğru sürüklenmiş gidiyorduk. Hiç kimse hayatından emin değildi. Ve olamazdı da.

Bu umitsizliğin bütün kafilenin üzerinde yaratmış olduğu korku ve heyecan son haddini bulmuştu. Kadın ve çocukların acı feryatları, sicacık ahırlarından çıkmış hayvanların acı acı boğurtuları yamaçlara çarpıyor, derelere, vadilere yayılıyordu. Birbirine karışmış sedalar manzarayı busbütün hazinleştiriyordu.

Yolların kenarında derinkar tepelerine saplanmış inekler, öküzler, koyunlar onlerinden geçen insanlara melfil melfil bakıp lisani halleriyle: "Bizi nereye bırakıp gidiyorsunuz bu karların içinde? .. Kurtarın bizleri" diyorlardı sanki. Bu yalvarışları, alık alık bakışlarından anlaşılıyordu. Artık o anda okuza, ineye kim bakabiliyordu ki, Herkes bu kabuстан bir an evvel kurtulmayı düşünüyordu. Çünkü katiller kafiyele yaklaştıkça heyecan o nisbette artıyordu. Herkes üzerindeki bütün ağırlıklarını atıp kendini kurtarmaya çalışıyordu. Geçen her da-kika biraz daha tehlikelesiyor, arkamızdan gelen çapulcular biraz daha yaklaşıyorlardı. Herkes yorgun ve bitkindi. Kurtuluşumuz için hala bir umit, bir ışık gözüküyordu. Bütün kafiyele son gayretiyle ileriye doğru yuruyorduk. Ama kimsede mecal kalmamıştı.

Umitsizlik, yorgunluk, can korkusu, soğuk, acılık hepimizi çökertmişti. Anamın sırtında ciyak ciyak bağırarak kardeşim Gul'un derdi ne idi bilemiyorduk. Zavallı yavru tedirgin olmuş, sicacık

ERMENI MEZALIMI VE ERZURUM'UN CİLESİ

Ömer Faruk Hüsmüllü tarafından yazıldı.
Çarşamba, 04 Mayıs 2011 19:49 -

besigini ariyordu galiba. Halam aliyor yengeme veriyor, tekrar anam aliyor ve oracikta comelip Gul'u emziriyordu. Gul bir turlu sesini kesmiyordu. Boylece bu olum yolculuguna bata cika devam ediyorduk.

Nihayet bu yuruyusumuz iki ayri yolun birleslk noktasina varmist. Yani yol ayrimina gelmistik. Bu yolun biri kurtulus, digeri yok olustu. Biz ikinci, yani ölüm yoluna pek yakindik. Herkes can telasina dushman. Cunku takipçiler bizi arkadan ve yandan ceviriyo. Kafileyi toptan yok etmeleri bir an meselesiydi. Onun için bir an evvel daha ileriye atılmak ve olum cemberinden kurtulmak için herkes canini disine takip cirpiniyordu. Zavalli anam tam manasiyla yorulmustu. Artık Gul'u tasıyacak halleri kalmamisti. Kardesimi burada iki akıbet bekliyordu: Birisi Tahir Aga'nin tasıması ki buna imkan kalmamisti; o da beni tasımdan yorulmustu. Artık beni sirtına almıyor, elimden tutarak adeta surukluyordu. Ihtiyarin da hakki yok degildi. Asagi yukari 25 km'lik yolu bata cika yurumustuk. Gul'u bekleyen ikinci akıbet ise musfik anasinin sicak kucagında, soguk karların içinde, anasiyla birlikte donarak olmak. Anam: "Siz gidin. Ben Gul'le dinlene dinlene arkanızdan gelirim. Ne yapalım kaderde olmak varsa oluruz" diyordu. Tahir Aga birden gurledi: "Burasi yaylami ki dinlene dinlene gelesin. Biraz sonra ya Ermenilerin sunguleri altında cocugunla beraber can vereceksin. Ya da ac kurtlara pay olacaksınız. Biraz daha sabret yuru bizimle. Elbet Allah bir yardimini gonderir ... "

Tahir Aga Anama yardım etmeye çalışırken sanki korkunc bir ruyadan uyanıyormusuz gibi olduk. Kulaklarımızın zarına carpan lahuti bir ses duyuldu: "MUJDE ASKER GELDI"

Bu ses o kadar tok, o kadar netti ki adeta bir güneş gibi üzerimize dogmustu. Bir anda bütün korkular dagılmış, kalplerde sonmuş olan umit mes'aleleri parlamış, ta ezelden aslıki olduğumuz hurriyet iskları vatan ufaklarına dalga dalga yayılmaya başlamisti.

Ne idi bu ses?. Hakikat miydi, yoksa ruya mi? Nereden geliyor du? Kimdi bu yaralı gonullere hayat bahseden münadi? ..

Kafilenin ta onunde yuruyen, Dulger Kahraman Dede'nin hanımı Nilufer Hanım, diğer adıyla (Sehirli) dedigimiz, gungormus bir kadın idi. Askerlerimizin onculeri yetismislerdi.

Kadın bunları görür görmez bütün kuvvetiyle haykırıyordu: " Korkmayın Asker geldi. Geri donun Askerimiz geldi." Kadın durmadan bu sözleri tekrarlıyordu. Bu ses olmuşlara can,

ERMENI MEZALIMI VE ERZURUM'UN CİLESİ

Ömer Faruk Hüsmüllü tarafından yazıldı.
Çarşamba, 04 Mayıs 2011 19:49 -

yorgunlara derman vermisti. Umitsizlikten silkinmiş ve olum korkusun dan siyirmistik. Derin bir nefes alarak bu mujdeye sU karsiligi ve riyorduk: “ALLAHEKBER AL-LAHUEKBER, LA ILAHE ILLALAHU YA ALLAHU EKBER ALLAHU EKBER VELILLAHIL HAMD”

Bu ilahi nagmeler ruhumda akisler yaparak cocukluk duygu arimi bir anda tekamul ettirivermisti. Asker'in, ordunun, istiklalin daha dogrusu hurriyetin ne demek oldugunu ta o zaman anlamistim. Iste bu ses fani Vucudumun butun zerrelere islemis, adeta butun varligimda meczedilmistir. Bunun icindir ki hayatimin en elemli ve en mesut gunleri bu uc gundur.

“Mujde asker geldi” sesi agizdan agiza tekrarlaniyor, herkes sevinc gozyaslari dokuyordu. Onumuzden gecen Mehmetciklere sariliyor, sanki gecmis senelerin hasretini cikariyorduk. Ihtiyarlar: “Vadetmistim, ayaklarinizin bastigi yeri opecegim” diyorlardi. “Yuruyun arslanlar, yuruyun yigitler meydan sizindir. Sizi bu gunler icin dogurduk.” diyen analar, nineler, dedeler sevinclerinden yerlere kapanip Allah'a sukur secdeleri yapıyorlardi. Bu sevincli sarilmalar uzayip giderken askerin ileri harekati gecikiyordu. Bu ise tamamen aleyhimize olacakti. Cunku askerin geldigini sezen capulcular kacip, o gun icin kacip kurtulmus olacakti. Bu da icerde kalanlar icin buyuk bir tehlike idi. Bunu bilen komutan: “Muhterem kederli kardeslerim. Alcak katilleri yok etmek icin yolu acin. Yolun sagina gecin. Askerin yuruyusune mani olmayin. Bizi serbest birakin cunku katiller kacip kurtulacaklar! .. ” diyordu. Kumandan tekrar ediyor:

“Analar!.. Babalar! .. Bacilar yana cekilin. Asker! .. Ileri!.. Mars!.. ” Kumandasi vermisti. Bu emir her tarafi alt ust etmisti. Kafilede askerlerimizi TEKBİR ve TEHLİLLER'le tekrar ugurluyordu:

“YOLUNUZ ACIK ZAFERİNİZ KUTLU OLSUN. HAYDI”

Kaynak : Aziziye Dergisi; Sayı : 7; Temmuz 1997; Istanbul; 1997; s. 19 – 22